MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

Butlletí

2014. ANY VII. NÚM. 29

29

101 objectes

Mentre avancen les obres en múltiples espais patrimonials del Museu, va madurant la proposta per presentar a la Casa Padellàs, l'any que ve, una mostra amb cent objectes que tracin la trajectòria bimil·lenària de Barcelona. És el primer pas per construir una exposició succinta de la història de la ciutat com la que, arran de l'Exposició de 1929, va idear Agustí Duran i Sanpere i que anys després s'instal·laria al Museu. O potser hauran de ser 101, les peces, per incloure la moneda carolíngia, amb la inscripció Barcinona al revers, adquirida per l'Ajuntament dies abans de la Nit dels Museus. Una Nit a la qual el MUHBA ha contribuït obrint nou centres i amb una actuació que amalgamava literatura i dansa amb la música de Manuel Blancafort en l'evocació dels primers temps del Park Güell.

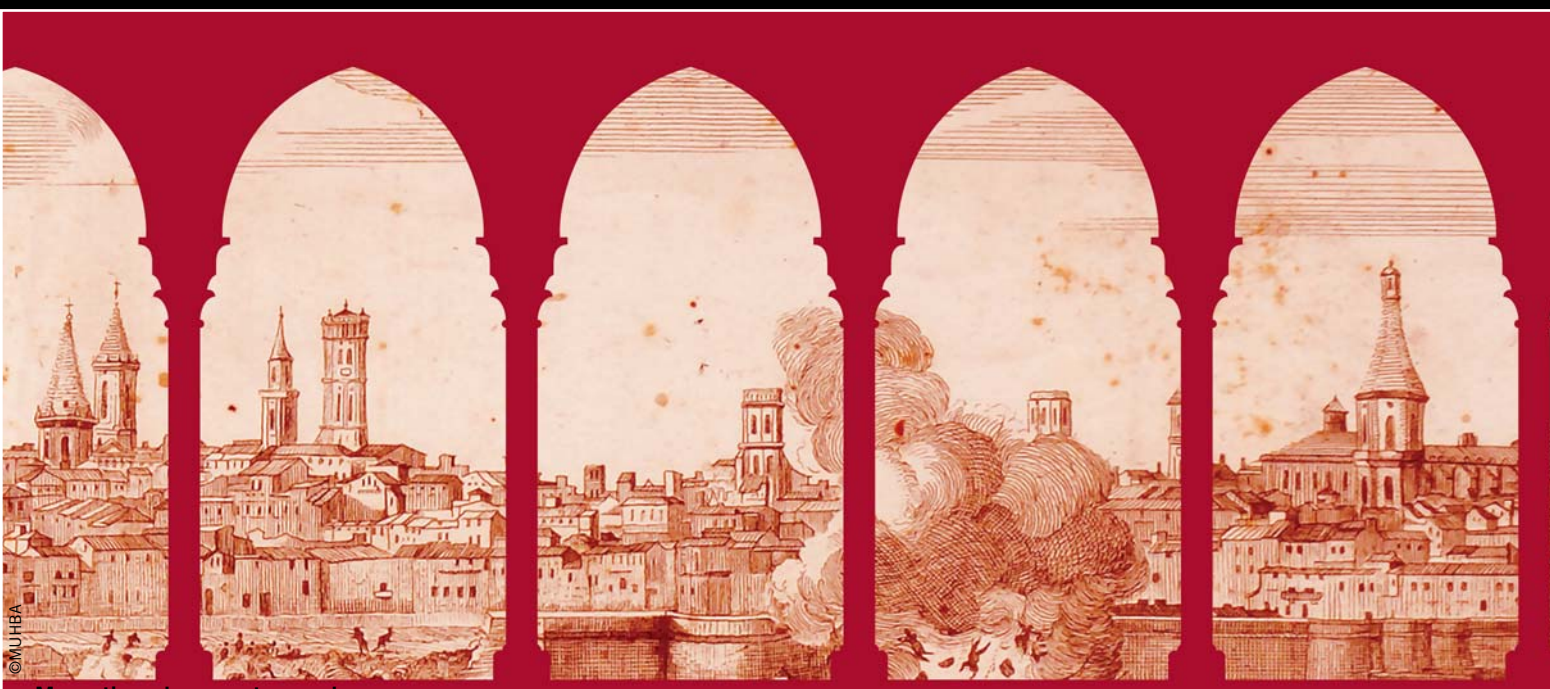

©MUHBA

Monestirs urbans en temps de guerra

MUHBA Ajuntament de Barcelona

LA PRIMERA BALCONADA DE BARCELONA

El Turó de la Rovira, amb les restes de les bateries antiaèries de la guerra civil i de la ciutat informal del barraquisme dels anys de postguerra, s'ha convertit en un element cabdal dels espais del Museu d'Història de Barcelona: ara comença la segona fase de les obres de museïtzació. Alhora, la visió des del Park Güell de l'ambició de capitalitat de la Barcelona de principis del noucents, proporciona una altra visió dels ecos de la ciutat al primer rengle de muntanyes.

Però el Turó de la Rovira, junt amb el Park Güell, constitueix així mateix un punt de significat intens dins d'un recorregut que permet articular una mirada de conjunt sobre Barcelona, al llarg de la seva primera balconada, l'àrea dels anomenats Tres Turons. Un recorregut on la mirada panòptica sobre el conjunt de la ciutat es combina amb els detalls que en mostren la seva trajectòria. Al cap i a la fi, la balconada s'explica per la seva relació amb la plana.

L'itinerari "La primera balconada de Barcelona, la història de la ciutat des dels Tres Turons" és el primer que el MUHBA prepara per al programa Gaudir+BCN, gestionat per B:SM i vinculat al Park Güell, i aviat comptarà amb una guia d'història urbana.

El recorregut comença al Turó de la Rovira, on la visió de Barcelona en 360º es combina amb els referents d'una història molt llarga, des del poblat ibèric a les urbanitzacions de finals del segle XIX i principis del XX (com ara la casa Peñasco i la urbanització Labèrnia) i als testimonis dels processos urbans del segle XX, incloses les infraestructures per al proveïment d'aigua i de telecomunicacions. Amb una atenció central al període de la guerra i la defensa activa de la ciutat des de la bateria antiaèria, i de la postguerra, amb els vestigis arqueològics del nucli dels Canons, dins l'àrea barraquista del Carmel.

Des d'allà fins al Park Güell abunden els testimonis de l'activitat agrària i de la cerca d'aigua i de minerals, amb la perforació aquí i allà de petites mines en cerca de ferro al segle XIX. El recorregut permet així mateix descobrir la petja de les antigues divisòries municipals de la plana, quan entre Horta i Gràcia hi havia, a la collada, la duana controlada pels burots, no gaire lluny dels testimonis de l'urbanisme especulatiu del porciolisme.

Dels temps situats en l'entremig, destaquen les petites urbanitzacions de casetes amb jardí que Sant Martí, Gràcia, Horta i Sant Gervasi deixaven construir prop dels seus límits territorials, que convergien en aquesta zona i, en contrast, l'aposta de Güell per situar-hi, en el marc de la conquesta burgesa dels turons, un Park residencial, a l'anglesa, confiant-ne la formalització a Gaudí; una aposta amb una entrada monumental que constitueix un testimoni excepcional de la voluntat de representació de les elits barcelonines en el tombant del nou-cents.

La ruta transita després cap a les zones de foresta urbana del vessant nord, amb la font de Sant Salvador, al bell mig d'un espai de regust noucentista, inspirat en la jardineria àrab en el seu ús de l'aigua, i cap a Vallcarca, on a través de múltiples formes de creixement suburbà s'arriba a l'Escola Farigola, testimoni de l'ideal educatiu del noucentisme, i finalment al pont monumental de Vallcarca, un dels elements bastits per reteixir el territori, després de la unificació municipal de 1897. El recorregut dura tres hores, que els assistents coincideixen a dir que passen volant. Us hi convidem.

© MUHBA (autor: Xavier González Toran)

Autor: Cristina Bobillo

© MUHBA (autor: Edmond Mestres)

Arxiu MUHBA

Itinerari Balconada BCN

Jordi Ramos
(Àtics)

Joan Roca
MUHBA

«PERSEGUITS I SALVATS». L'ARRIBADA DE JUEUS A LA BARCELONA DE POSTGUERRA

Els passats 17 i 18 de març, el Museu d'Història de Barcelona acollí, en el marc d'un projecte impulsat per la Diputació de Barcelona, unes jornades d'estudi sobre la fugida de refugiats jueus i aliats durant la Segona Guerra Mundial a través dels Pirineus i Barcelona. Tal com s'havia avançat (Josep Calvet, *Les muntanyes de la Llibertat*, L'Avenç, 2008), milers de persones van passar a Espanya fugint de la persecució nazi o per incorporar-se a l'exèrcit aliat al nord d'Àfrica o Anglaterra. Pels jueus, arribar a Barcelona esdevenia un objectiu preferent, atès que hi gaudien de la protecció dels consolats aliats i de diverses organitzacions d'ajut. La ciutat, aleshores sota la influència nazi en molts àmbits, acollí milers de jueus europeus. Nombrosos catalans s'involucraren en el seu ajut, ja fos formant part de les xarxes d'evasió –on hi havia militants comunistes, anarquistes i del Front Nacional de Catalunya– o acollint-los als seus domicilis, tant als Pirineus com en les diverses rutes que duien a Barcelona.

A les jornades es va debatre sobre el paper d'Espanya davant de la Segona Guerra Mundial i l'Holocaust. Especialistes com l'alemany Bernd Rother posaren de manifest la col·laboració franquista amb el nazisme i la percepció que durant bona part de la guerra, Franco, coneixedor del que succeïa, contemplà immòbil els preparatius i la posada en pràctica de l'anomenada «Solució Final» contra el poble jueu, que afectà milers de sefardites atrapats a l'Europa en guerra. La comparació de la política envers els jueus que pretenien refugiar-se a dos dels països oficialment neutrals en el conflicte, Suïssa i Espanya, fa paleses les llums i les ombres d'aquesta acollida i les normatives que els respectius governs introduïren a mesura que s'incrementava l'arribada de fugitius i el desenvolupament de la guerra virava a favor dels aliats.

Centrats en la ciutat de Barcelona, cal esmentar els treballs pioners del grup Mozaika sobre l'exili de centenars de jueus procedents d'Alemanya després de l'arribada al poder de Hitler l'any 1933. Foren persones amb una trajectòria i una vida marcada per aquest exili, però també per les conseqüències de la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial. Per la seva part, Josep Calvet abordà l'estada dels refugiats a Barcelona a partir de la tasca duta a terme per Samuel Sequerra, un jueu d'origen português que es va fer càrrec de la delegació de l'American Joint Distribution Committee, una organització benèfica encarregada de la protecció dels jueus i de facilitar-ne l'emigració a un tercer país.

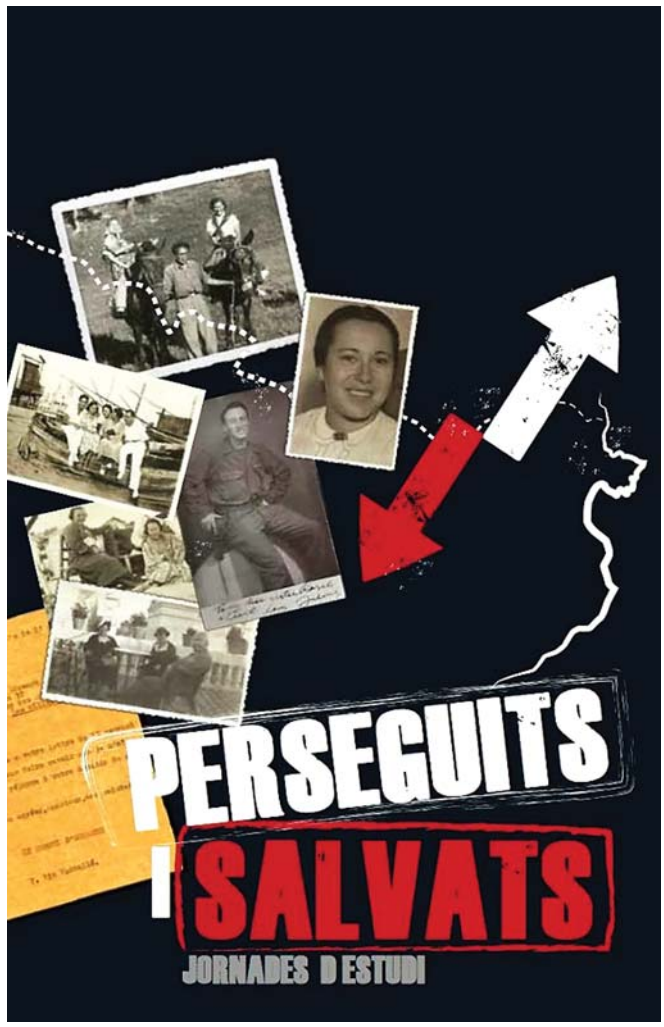

Cartell de les jornades «Perseguits i salvats»

Les jornades es complementaren amb la presentació de diversos projectes de recuperació de la memòria i del patrimoni memorial d'aquest episodi. Destaquen les actuacions realitzades en l'eix entre Saint Girons (l'Arieja) i Sort (Pallars Sobirà), que han permès senyalitzar un itinerari transfronterer i crear dos petits museus; també la recerca en memòria oral sobre el pas de jueus per la Val d'Aran, i l'incipient projecte memorial en fase d'execució al camp de Ribesaltes, al Rosselló.

La major part dels jueus refugiats a Barcelona durant els anys trenta i quaranta del segle XX abandonaren la península Ibèrica en direcció a Amèrica o Palestina, com exposà Haim Avni, professor de la Universitat Hebrea de Jerusalem. Les jornades es van cloure amb la projecció d'un interessant documental que inclou les històries de vida de diversos protagonistes, entre altres el recentment traspassat Jaime Vandor. Un emotiu testimoni de primeres i segones generacions que constitueix un llegat indispensable per estudiar aquest tema i, paral·lelament, posar en valor la memòria de la comunitat jueva a Catalunya.

Josep Calvet
Historiador (Universitat de Lleida)

EUROPA I ELS MUSEUS DE CIUTAT

En la seva darrera reunió, el novembre de 2013 a la sala de Martí l'Humà, la xarxa europea de museus de ciutat i centres de recerca urbana impulsada i coordinada pel MUHBA va treballar amb vista a elaborar una declaració compartida sobre els museus de ciutat europeus. Les trajectòries de les institucions membres de la xarxa són molt variades, com ho són també els seus objectius, les seves maneres de treballar i les seves sensibilitats. L'esforç per construir una declaració assumible per tots ha obligat, si més no, a intentar trobar un llenguatge comú que faciliti l'acord. Atès que City History Museums and Research Network of Europe és una xarxa de treball informal, aquesta declaració, de la qual podem oferir ara un document de treball ja molt avançat, no aspira a tenir un recorregut institucional, sinó a estimular futures reflexions i propostes, més enllà de la xarxa, sobre el paper i el potencial dels museus de ciutat en el nostre temps.

Declaració de Barcelona sobre els museus de ciutat europeus

Les ciutats, que compleixen funcions econòmiques, polítiques, administratives, socials i culturals molt especialitzades, són sovint el resultat d'una llarga trajectòria històrica la qual, en alguns casos, es remunta fins i tot a l'antiguitat. Les ciutats europees són portadores d'una història, una tradició i una cultura urbanes úniques i també són llocs de creativitat, innovació i canvi, aspectes crucials per al futur econòmic i social del continent.
La Declaració de Barcelona sobre els museus de ciutat d'Europa espera contribuir a perfilar una definició més precisa d'aquests museus i a fomentar el seu coneixement mutu.
Els museus de ciutat es caracteritzen per la seva diversitat, per la qual cosa és impossible establir-ne una única tipologia. Grans o petits, antics o nous, les seves col·leccions varien considerablement. Però tant si exposen objectes artístics, històrics i arqueològics com fotografies i patrimoni immaterial, tots aspiren a tenir un paper clau en la societat, afavorint el diàleg cívic i estimulant opinions i emocions creatives. Són llocs que visiten els residents i els turistes on es reflexiona sobre la natura mateixa de la ciutat, com a entorn patrimonial i com a base per a desenvolupaments en l'avenir: quelcom que cal mantenir i compartir. Des d'aquest fonament comú, són museus que poden promoure i visualitzar el paper de les ciutats en el futur.

Xarxa de museus de ciutat i centres de recerca en història urbana. 2013

La Declaració de Barcelona sobre els museus de ciutat d'Europa aspira a oferir elements per delinear un perfil de conjunt, que pugui incloure els diversos tipus de museus de ciutat. Al cap i a la fi, comparteixen la temàtica principal i l'objecte d'estudi: les ciutats i els ciutadans.

Història i patrimoni

Els museus de ciutat recopilen i conserven el patrimoni material i immaterial de les ciutats i els ciutadans. En donar forma als relats sobre el passat, aquests museus contribueixen al procés dinàmic d'escriptura i reescriptura de la història de la ciutat, involucrant-hi activament els seus habitants, que poden aportar les seves pròpies memòries i patrimonis al si d'un únic marc d'història urbana.

Plataforma acadèmica

El museus de ciutat duen a terme recerca bàsica i recerca aplicada en una àmplia gamma de disciplines, relacionades amb la seva missió de recopilar i exposar i de construir narrativa històrica. Per a això, col·laboren amb professionals de diferents àmbits, com historiadors urbans, arqueòlegs, sociòlegs, etnògrafs, historiadors de l'art i museòlegs. El rigor acadèmic és crucial per a la reputació dels museus de ciutat com a institucions genuïnes i fiables, capaces d'estimular el món acadèmic i de relacionar els programes de recerca amb qüestions socialment rellevants.

Xarxa urbana

Un museu de ciutat s'interessa per la història i el patrimoni de la ciutat en

el seu conjunt. Per això, ha de cooperar amb altres institucions afins, com ara arxius, departaments d'arqueologia, departaments de patrimoni historicoartístic, etc. En un àmbit més local, les entitats ciutadanes que tenen un paper actiu en la conservació del patrimoni i en la construcció del relat històric també haurien de formar part d'aquestes xarxes col·laboratives. La tasca democràtica i pública d'un museu de ciutat ha de ser garantida per una relació fluïda amb les autoritats locals.

Paper educatiu

Un museu de ciutat implica els ciutadans en la seva tasca de diverses maneres. Tant en l'actuació en els edificis propis com a les àrees urbanes en què el museu és actiu ha de poder crear entorns acollidors, que despertin l'interès dels residents i els visitants, amb vista a afavorir la participació, augmentar la conscienciació i millorar la qualitat de la ciutadania. D'aquesta manera, la història urbana pot contribuir a la cohesió social en les nostres societats, culturalment diverses. El lloc web d'un museu de ciutat i els enllaços a d'altres llocs web poden ser eines virtuals importants.

Punt de trobada

Un museu de ciutat ha de funcionar com una plataforma oberta, punt de trobada per a ciutadans i visitants. Dins de les seves parets, les sessions i els debats que s'hi produeixin poden afavorir un nou enteniment de la història i del patrimoni de la ciutat, així com de les històries grans i petites que els configuren, fet que pot incentivar noves idees que propiciïn transformacions en el present i el futur. En resum: un museu de ciutat pot convertir-se en un laboratori urbà.

Centres d'R+D+I

Com a llocs de producció cultural i d'investigació, els museus de ciutat funcionen com a centres d'R+D+I i estan en bona posició per connectar el patrimoni amb l'economia urbana en diversos sectors culturals i creatius.

Turisme

Un museu de ciutat, com a institució amb un àmbit que, més enllà dels edificis de la institució, s'estén per tota la ciutat, pot oferir estratègies turístiques innovadores i ajudar a desenvolupar programes turístics més profitosos i sostenibles. Els museus de ciutat poden contribuir a interpretar el teixit urbà d'una ciutat, els seus monuments i la seva arquitectura d'una manera renovadora i estimulant.

Museus urbans i identitat europea

Al llarg de la seva història, les ciutats han tingut un paper clau en la definició d'Europa. A més a més, les ciutats van encapçalar les grans transformacions que han conduït al món modern. En aquest sentit, els museus de ciutat han de servir i han de ser reconeguts com a organitzacions importants en la construcció de la identitat europea.

Aquesta declaració és una proposta dels museus d'història de ciutat i d'altres centres relacionats amb la història i el patrimoni urbans que formen el City History Museums and Research Network of Europe, una xarxa informal i no institucional que es reuneix de manera regular a Barcelona per debatre qüestions relatives a museus, ciutats i patrimoni.

Xarxa de museus de ciutat i centres de recerca en història urbana. 2013

MEMBRES ACTIUS DE LA CITY HISTORY MUSEUMS AND RESEARCH NETWORK OF EUROPE

- Museu d'Història de Barcelona
- Amsterdam Museum
- Musée d'Histoire de Lyon - Gadagne Musées
- Historisches Museum Basel
- Friedrichshain-Kreuzberg Museum (Berlín)
- Centre for Urban History, Universitat d'Anvers
- Rīgas Porcelāna Muzejs
- Politecnico di Torino
- CROMA (Centro per lo Studio di Roma)
- Hamburg MuseumHelsinki City Museum
- Krakow International Cultural Centre
- Wien Museum
- City Museum of Ljubljana
- Københavns Museum
- Museum of Liverpool
- Institute of Urban History (Estocolm)

NOVES INCORPORACIONS A LA COL·LECCIÓ D'HISTÒRIA DE BARCELONA

Entre els mesos de març i abril, el MUHBA ha celebrat de forma especial la recepció de dues donacions, ara en curs de tramitació, les quals suposen un enriquiment significatiu de la col·lecció contemporània del Museu i confirmen l'assoliment dels objectius del Laboratori MUHBA. Un projecte de crida a l'aportació de nous objectes d'interès per a la representació museogràfica de la història de la ciutat i de reforçament dels vincles del museu amb els ciutadans. Seguim endavant, doncs, en la mateixa línia que en el número anterior del *Butlletí* portava a parlar del fons de l'empresa Vilumara i que, en aquest mateix número, ens permet parlar, també, de la presentació d'una mostra del fons Fabra i Coats en l'exposició *Fabra & Coats fa museu*.

El dia 20 de març va tenir lloc, a la sala Martí l'Humà, la presentació del llibre *Barcelona, una iconografia urbana de la Transició*, que estudia i documenta els gairebé 300 cartells que l'estudi de disseny Villuendas + Gómez (format actualment per Pilar Villuendas, Josep Ramón Gómez i Alícia Gómez del Moral), han ofert en donació al Museu. A l'acte hi van intervenir, a més dels autors dels cartells, l'historiador Josep Fontana i l'historiador i crític d'art Daniel Giralt-Miracle, autors dels textos del llibre, que proposa una lectura d'aquesta col·lecció de cartells i documents gràfics en clau d'història urbana.

Els cartells de Villuendas + Goméz són, certament, una eina magnífica per explicar i visualitzar les dinàmiques de la Transició a Barcelona: l'acció de les associacions de veïns, les campanyes pel català a l'escola, la recuperació de la festa al carrer i de l'esport popular, la reivindicació per a usos cívics dels locals ocupats per l'administració franquista i la dels noms dels carrers, l'educació en matèria de sexualitat, etcètera. Tota una sèrie d'aspectes determinants de la història de Barcelona compresa entre el final del franquisme i els Jocs Olímpics que reforça la representativitat de les col·leccions del MUHBA i les apropa a la ciutat dels nostres temps, alhora que les preserva per a un temps futur. Convé destacar, d'altra banda, la importància de poder incorporar un fons tan significatiu amb tota la informació i les claus de lectura associades, recollides en aquest llibre. És un fet que convé subratllar, perquè és tan important fer col·lecció com disposar de tota la informació necessària per aconseguir que els objectes de la col·lecció documentin la història de Barcelona.

Arxiu MUHBA

L'ensenya de l'Orfeó Barcelonès (1900), recentment incorporada a les col·leccions al MUHBA

El dia 4 d'abril es va fer a la capella de Santa Àgata un concert de l'Orfeó Barcelonès que era alhora la celebració del 160è aniversari d'aquesta entitat coral fundada el 1853 (l'orfeó més antic de l'Estat espanyol), i l'acte de lliurament simbòlic de la seva ensenya al MUHBA. L'ensenya de l'Orfeó Barcelonès, presidida per l'escut de la ciutat, és una magnífica peça modernista, realitzada l'any 1900, a partir d'un disseny de l'escultor Bonaventura Llauradó i executat per les cantaires de l'Orfeó. El concert va ser un acte molt emotiu, perquè l'Orfeó Barcelonès és una entitat que segueix viva i ben activa. Amb tot, els seus membres han volgut que aquesta peça emblemàtica passi a formar part del patrimoni de la ciutat. Sens dubte, és una peça clau per explicar la vitalitat associativa i cultural de la ciutat de l'Eixample, la Renaixença i el Modernisme. La donació al Museu de l'estendard de l'Orfeó Barcelonès és plenament representativa del que signifiquen aquestes donacions: uns particulars que confien en el Museu d'Història de Barcelona com a dipositari de la seva memòria, per compartir-la amb la resta de ciutadans de Barcelona. El MUHBA agraeix aquestes i totes les donacions i oferiments que rep per a la ciutat, i assumeix la responsabilitat de tenir cura i difondre aquest patrimoni que conté claus per explicar la història de la Barcelona contemporània.

Josep Bracons i Clapés
MUHBA

FABRA & COATS FA MUSEU. OBJECTES, PARAULES I IMATGES. LA TERCERA EXPOSICIÓ LABORATORI DEL MUHBA

Fabra & Coats fa museu, secció "Món del treball "

Fabra i Coats és una empresa cabdal per a l'estudi del procés d'industrialització de Catalunya i específicament de Barcelona. Fundada el 1903, la seva unió amb una empresa escocesa, la Coats, va donar lloc a una de les principals multinacionals europees del tèxtil cotoner, que esdevingué la principal empresa del seu sector a Catalunya i a l'Estat, tant en volum de producció com en mà d'obra ocupada. Dedicada originalment a la fabricació de fils de cosir i xarxes de pesca, la producció es va estendre a productes que evidencien el progrés de la societat, com el fil per cosir pneumàtics, la cremallera o el fil sintètic. El seu model de gestió, a més, va excel·lir en un conjunt ampli de serveis de prevenció social per als treballadors (cobertura sanitària, pensions, casa-bressol, club esportiu…), que aspirava a minorar les tensions laborals i potenciar la idea que la vida dels que hi treballaven girava entorn de l'empresa.

El 9 de maig passat, el Museu d'Història de Barcelona va presentar a l'espai Josep Bota de l'antic recinte fabril de Fabra i Coats, a Sant Andreu, *Fabra & Coats fa museu. Objectes, paraules i imatges. MUHBA Laboratori*, un pas més en el procés constant de construcció i increment de la col·lecció d'història contemporània del museu, i la seva presentació a la ciutadania.

En el context del projecte Ciutat i treball que duu a terme el MUHBA, *Fabra & Coats fa museu* té com a protagonista la col·lecció d'objectes, documents i fotografies de l'antiga empresa Fabra i Coats, recuperats per l'associació Amics de la Fabra i Coats i pel mateix museu, que és l'entitat encarregada de la seva conservació, catalogació i estudi, en nom de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

L'espai acull una part de la col·lecció MUHBA-Fabra i Coats, formada per 1.500 objectes (eines i maquinària utilitzades a l'empresa), actualment inventariats i en fase de restauració; 1.414 caixes de documentació d'arxiu recuperades després del tancament de la fàbrica; més de 2.500 fotografies sobre la feina a l'empresa i la vida social dels treballadors, i més de 14 hores d'enregistrament de memòries orals dels antics treballadors i treballadores. La mostra es presenta estructurada en quatre subàmbits temàtics: «Empresa», «Fabricació», «Productes» i «Món del treball». L'exposició tracta, doncs, del procés de construcció d'una col·lecció i de la seva utilitat per al coneixement de la història de Barcelona. Alhora, presenta els diversos projectes de recuperació, conservació i recerca sobre l'antiga empresa impulsats pel MUHBA des de l'any 2007, que han ajudat a la conversió d'un espai industrial en un espai patrimonial, i també a l'elaboració d'un estudi històric de Fabra i Coats durant el primer terç del segle xx, obra de Pere Colomer. Aquestes iniciatives constitueixen els fonaments de la part dedicada específicament a Fabra i Coats en el marc de la construcció d'un relat més general sobre Barcelona i la seva història industrial per part del MUHBA.

Fabra & Coats fa museu el dia de la inauguració

Fabra & Coats fa museu. Objectes, paraules i imatges. MUHBA Laboratori romandrà obert fins al 29 de setembre i es complementa amb un programa de visites guiades.

Xavier Cazeneuve
Historiador i comissari de l'exposició

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ DES DE L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU

L'hospital de la Santa Creu va ser una de les institucions barcelonines que més va patir l'impacte ocasionat per la Guerra de Successió a Catalunya. Entre els anys 1705 i 1714, l'hospital va atendre una quantitat molt elevada de ferits per la guerra. D'una banda, els nombrosos militars dels exèrcits aliats que donaven suport a Carles III, de l'altra, la població civil, molt afectada en moments de setge, sense oblidar l'ingrés de nombrosos desplaçats d'arreu dels territoris de la Corona d'Aragó. Sabem que en nou anys (setembre de 1705 – setembre de 1714), l'hospital va atendre a més de divuit mil ferits de l'exèrcit. A les sales Sant Roc, Sant Pere i Santa Maria, avui espais de treball de la Biblioteca de Catalunya, hi descansaren militars de totes les nacions implicades, i també d'ambdós bàndols. Els registres documentals ens mostren la presència de mariners, desertors, presoners, miquelets i voluntaris, a més de la tropa, que representà el gruix majoritari. Pel que fa a la població civil, si tenim en compte el nombre de llibres de registres, la quantitat de convalescents hagués pogut ser gairebé el doble.

Resseguir la documentació de l'hospital de la Santa Creu és observar indirectament la Guerra de Successió, sobretot a Barcelona. Els moments de setge –i cal tenir present que en aquesta guerra la ciutat en va patir tres– eren els episodis més intensos. Durant el setge de 1706, per exemple, un atac breu però molt intens, a l'hospital entraren soldats ferits que al cap de pocs dies tornaven a la primera línia de combat, on altra vegada queien ferits. Així mateix, podem observar una presència notable de la mobilització popular catalana (miquelets i voluntaris), que en l'acció de 1706 esdevingué fonamental per a la defensa de Barcelona. Un altre exemple el podríem situar a l'estiu de 1714, quan el duc de Berwick va endurir el setge i el bloqueig sobre la capital catalana, que va ser molt sever. En una Barcelona miserable i enrunada per les bombes, l'hospital va veure com el nombre de ferits dels mesos de juliol, agost i setembre es multiplicava per tres.

Dibuix de l'Hospital de la Santa Creu, "Llibre que conté tot lo principi de l'Hospital Genereal de Santa Creu i de la casa de Convalescència". Arxiu Històric de la Santa Creu i Sant Pau (1614).

L'hospital de Santa Creu també es convertí en un espai vital com a hospital general de Barcelona, el principal port d'arribada dels reforços aliats. Entre 1705 i 1712, més de cinquanta mil soldats de l'Aliança de la Haia van arribar a Catalunya per fer la guerra, principalment a la Ciutat Comtal. Els estols angloholandesos, que podien ajuntar més de cent cinquanta naus, transportaven combatents d'arreu d'Europa que provenien dels ports meridionals d'Anglaterra, de Lisboa i Gibraltar; o tropes dels racons de l'Imperi romanogermànic, el ducat de Milà i Gènova, com a darrer port d'embarcament. Els trajectes marítims es prolongaven durant diverses setmanes i delmaven la salut d'uns soldats que de vegades patien unes condicions bastant precàries. En arribar a Barcelona, molts d'aquests homes havien d'acudir directament a l'hospital per restablir-se. El cas més paradigmàtic es produí el 28 de juny de 1712, quan, a primera hora, va arribar un contingent de sis mil militars. Després de desembarcar al moll, alguns soldats traslladats van morir-hi. En aquella mateixa jornada, més de cinc-cents militars foren ingressats a l'hospital de la Santa Creu.

Com a conseqüència d'aquest impacte, en termes quantitatius, al llarg del període 1705-1714 la institució va haver d'afrontar bona part de les despeses mitjançant la venda de patrimoni. Quan va acabar la guerra, l'hospital de la Santa Creu arrossegava un deute de divuit mil lliures, una quantitat força elevada si tenim en compte que, durant els anys de confrontació, ja s'havia venut béns per valor de setanta-cinc mil lliures.

Adrià Cases Ibáñez
Historiador

MONESTIRS URBANS EN TEMPS DE GUERRA, 1691-1718

Situats a recer de la muralla de llevant, els dos monestirs benedictins femenins de la ciutat, Sant Pere de les Puel·les i Santa Clara de Barcelona, van ser testimonis i afectats directes dels atacs que va patir la ciutat en les guerres del finals del segle XVII i principi del XVIII. La documentació preservada per les dues comunitats monàstiques forneix informacions molt valuoses per completar la crònica d'aquells esdeveniments, en particular sobre els bombardejos marítims de 1691 i 1693, el setge de 1697 i la Guerra de Successió, amb els setges de 1705, 1706 i 1713-1714.

Aquesta és la sinopsi de l'exposició que des del 30 de maig i fins al 28 de setembre de 2015 es pot visitar a la capella de Santa Àgata de Barcelona. Produïda pel Museu d'Història de Barcelona i comissariada pel Servei d'Arxius de la Federació Catalana de Monges Benedictines (SAF), és una de les propostes destacades de la contribució que fa el museu a la commemoració del Tricentenari de 1714.

L'exposició *Monestirs urbans en temps de guerra* resulta un bon contrapunt a l'altra exposició que el MUHBA ha preparat a propòsit del Tricentenari, titulada *El Món de 1714* i que es pot visitar al Saló del Tinell fins a finals d'octubre de 2015. El punt de vista dels fets i l'escala del relat són diametralment diferents, per bé que molt complementaris. Mentre que l'exposició del Tinell mostra el món al voltant de 1700 i la Guerra de Successió des de l'òptica de la geopolítica europea i del seu eco mundial, l'opció de *Monestirs urbans en temps de guerra* és just la contrària: presentar la microhistòria de dues comunitats de monges que van viure el conflicte bèl·lic des de la primera línia, atès que els monestirs respectius estaven si-tuats a tocar del baluard de Santa Clara i del de Sant Pere, escenaris claus del desenllaç final del setge de Barcelona.

Carta de professió de Margarita Olives (fragment), 11 de març de 1708. Monestir de Sant Benet de Montserrat. AMSBM, MSCB, cartes de professió

L'origen dels dos cenobis se situa en època medieval, quan van establir-se als afores de la Barcelona emmurallada, el primer el 945, i el segon al primer terç del segle XIII; en indrets marginals, per tant, però que des d'aleshores van marcar tendències d'expansió urbana cap al nord i cap a llevant de la ciutat. Al segle XVII i principi del XVIII, les dues comunitats estaven molt arrelades a la societat barcelonina pels lligams familiars amb les elits i per les relacions que havien establert amb tots els estaments socials. Els dos monestirs no eren pas aliens als barris plens de dinamisme que havien sorgit al seu entorn, d'on obtenien rendes de censos i lloguers de cases, botigues, forns i horts, i també dels molins del Rec Comtal. Havien acumulat un considerable patrimoni, dins i fora ciutat, que gestionaven amb l'ajut d'un seguit de professionals (notaris, oïdors de comptes, capbrevadors, batlles, procuradors, etc.). D'altra banda, pel fet de ser parròquia, l'església de Sant Pere marcava el ritme vital dels veïns del seu barri, mentre que la de Santa Clara era el focus d'un culte popular dedicat a Agnès i Clara, considerades santes. Les activitats de les dues esglésies ocupaven un bon nombre de persones, des dels preveres als beneficiats, sagristans, escolans, campaners, organistes, arxivers, obrers i altres.

Durant els anys que va durar la Guerra de Successió, ambdues comunitats van generar un corpus considerable de documents –alguns pràcticament inèdits o molt poc coneguts– que donen testimoni de les relacions familiars de les monges, de la relació amb la monarquia i els mandataris, de les constants destruccions i subseqüents reformes dels edificis que hagueren d'emprendre, de la pèrdua de censos i propietats i les dificultats per reconstruir els respectius patrimonis, de les vinculacions per parentiu amb destacats combatents, majoritàriament austriacistes però també borbònics, i de les dificultats per mantenir o recuperar la vida monàstica que els era pròpia.

Passada la guerra, la comunitat de Sant Pere va poder reconstruir el seu monestir, per bé que amb moltes dificultats, mentre que la de Santa Clara va haver de renunciar definitivament a tornar al seu antic casal, enderrocat per la construcció de la Ciutadella, i va instal·lar-se al que havia estat el Palau Reial. A poc a poc, el fort lligam de les monges benedictines amb les elits ciutadanes es va anar esvaint, i els grans llinatges que havien tingut presència continuada als monestirs durant segles van desaparèixer sense que altres grans famílies en prenguessin el relleu.

Mònica Blasco
MUHBA

UNA PINTURA MURAL ROMANA ÚNICA

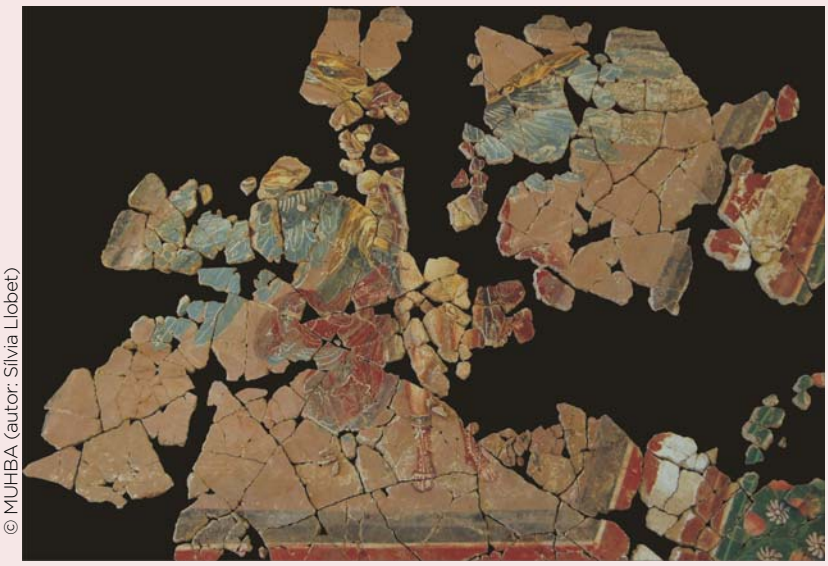

© MUHBA (autor: Silvia Llobet)

La decoració de la *domus* del número 15 del carrer Avinyó és una de les més interessants d'Hispània, no només per la qualitat tècnica i compositiva, sinó per la presència en la mateixa, d'una moda decorativa, la del IV estil pompeià i l'estil provincial, que no està tan documentada en la pintura de Barcelona. El conjunt està format per milers de fragments de pintura que es van extreure del jaciment i actualment són objecte d'estudi i restauració en el marc del *Pla Barcino*.

Entre tot el material cal destacar els fragments corresponents a la decoració d'un sostre que ha estat possible reconstruir després d'un laboriós procés. En la composició pictòrica destaca la figura d'un personatge masculí situat a l'interior d'un camp hexagonal que constitueix una representació d'un conjunt iconogràfic excepcional: el "Rapte de Ganimedes": un jove de cos sencer que duu una gorra frígia i una túnica curta, representat dempeus i de cara, i que és raptat per l'àguila que apareix darrere la seva esquena.

Es desconeix encara amb exactitud el significat que es desprèn de l'elecció d'aquesta representació figurada, però sembla clar que s'hi manifesta la necessitat d'autorepresentació del propietari. D'altra banda, la factura demostra la presència en aquesta *domus* d'un *pictor imaginarius* d'alta consideració i contribueix a determinar l'ús de l'estança, que segurament hauria de correspondre al *cubiculum* del *dominus*, a tocar del *triclinium*.

Aquest darrer aspecte és prou rellevant, ja que de tota la *domus* només es conserven tres estances, i no senceres, perquè els fonaments de les edificacions posteriors impediren excavar-ne la resta.

Ara es treballa amb la vista posada a exposar aquestes pintures en el mateix jaciment. També es preveu la publicació d'una monografia i en el proper número de la revista *Quarhis* s'inclou un article de l'especialista Alicia Fernández, que està estudiant aquest material.

Alicia Fernández
Universidad de Murcia

Lídia Font Pagès
MUHBA

PINTURA MURAL ROMANA QUE DECORAVA UN SOSTRE
Cronologia: 2a meitat del segle I.
Procedència: Excanvacions de la *domus* del carrer Avinyó, 15.
Materials i tènica: Pintura mural, al fresc i sec.
Dimensions: 2,10 x 4,80 m.

Reconeixements recents al MUHBA

La tasca diària del MUHBA s'orienta a la construcció d'un sistema de coneixement històric de Barcelona a través del seu patrimoni, en múltiples formats i amb la col·laboració continuada d'altres institucions i agents de l'àmbit públic i privat de la ciutat. Aquesta manera de fer de tot l'equip i col·laboradors del museu ha rebut recentment diversos reconeixents públics.

La publicació *Indianes 1736-1847. Els orígens de la Barcelona industrial*, catàleg de l'exposició del mateix nom, ha estat guardonada per la Fundació Caixa d'Enginyers amb el Premi Bonaplata 2013 al millor estudi en l'àmbit de la història industrial, i ha rebut la Menció Especial del jurat del premi Agustí Duran i Sanpere en el marc dels Premis Ciutat de Barcelona 2013.

El Conjunt Monumental de la Plaça del Rei, d'altra banda, ha estat reconegut amb el Certificat d'Excel·lència Tripadvisor el 2013. A més, el febrer d'enguany l'Associació de Comerciants Barna Centre va atorgar un guardó especial Rosa de Plata al MUHBA, en reconeixement de la seva tasca de conservació, estudi, documentació i exposició del patrimoni històric de Barcelona.

Un nou impuls des del Cercle del Museu

El dia 3 d'abril de 2014 es va reunir el Cercle del Museu d'Història de Barcelona, presidint la sessió el tinent d'alcalde Jaume Ciurana. Va presentar l'informe del Museu el director, Joan Roca, i va intervenir tot seguit el president del Cercle, Antoni Gelonch.

Es va donar la benvinguda a dos nous membres, la Cambra de Comerç de Barcelona i la Fundació de la Maquinista i la Macosa, es van presentar els projectes en marxa del Museu, amb obres a set espais patrimonials (aula basilical a plaça del Rei, Muhba el Call, Vil·la Joana, Turó de la Rovira, Fabra i Coats, Casa de l'Aigua i Oliva Artés) i es van comentar les exposicions en preparació per als propers anys.

El Museu vol posar de manifest i agrair el suport, càlid i entusiasta, rebut per part de tots els assistents a la reunió.

ELS MUSEUS I LES PERSONES AMB ALZHEIMER

Els museus són, des del seu origen, els guardians de la memòria col·lectiva. Els museus preserven la memòria, els coneixements i el patrimoni material que la humanitat ha anat desenvolupant al llarg del temps.
D'altra banda, es fa cada cop més evident la necessària adequació a nous públics i a noves demandes, com a part del desenvolupament de la seva responsabilitat social. És responsabilitat dels museus fer arribar a tothom els coneixements que custodien i desenvolupen, i fer-los arribar a tot tipus d'audiència sigui quina sigui la seva condició. I una de les audiències potencials que va en augment és la de les persones afectades per demències, especialment per la malaltia d'Alzheimer.
L'Alzheimer és una malaltia neurodegenerativa que es manifesta amb deteriorament cognitiu i trastorns conductuals. Malgrat que la causa és diferent en cada pacient, presenten símptomes similars, com ara pèrdua de la memòria immediata o d'altres capacitats mentals. Tot i que es considera que en l'actualitat a tot el món hi ha aproximadament uns quaranta milions de persones afectades per la malaltia, es creu que aquest nombre arribarà fins a cent milions el 2050.
I és confrontats a aquesta realitat, que els museus han de plantejar-se quina és la seva actuació respecte d'aquestes persones i de les seves famílies. No oblidem que aquests malalts requereixen una cura constant per part d'una altra persona i que, per tant, aquests cuidadors hi estan també implicats de manera ben directa.
Els museus, doncs, han de considerar els malalts d'Alzheimer i les seves famílies com a part dels seus públics i els programes dels centres s'han d'adaptar als seus requeriments específics. Com a constructe social, els museus han d'arribar a aquestes persones i treballar per i amb elles, i en la seva qualitat de guardians de la memòria han d'intentar ajudar-les a conservar la seva.
Fruit d'aquestes reflexions, la Fundació ACE - Institut Català de Neurociències Aplicades, el Museu Frederic Marès i el Museu d'Història de Barcelona han posat en marxa recentment un programa innovador (Estimul'Art), que compta amb poquíssims antecedents tant al nostre país com a l'estranger. Els projectes de referència amb què hem comptat han estat, en l'àmbit nacional, el que duu a terme el CCCB (Centre de Cultura Contemporània de Barcelona), i en l'internacional, el que ha posat en marxa el MoMA (Museum of Modern Art de Nova York).
Amb aquests referents i la feina d'especialistes de les tres institucions implicades, s'ha dissenyat un projecte innovador que començarà amb una fase inicial de recull d'experiències, però que té voluntat de permanència, d'avaluació constant i de progrés, enriquit amb tot el conjunt d'*inputs* que es puguin evidenciar.

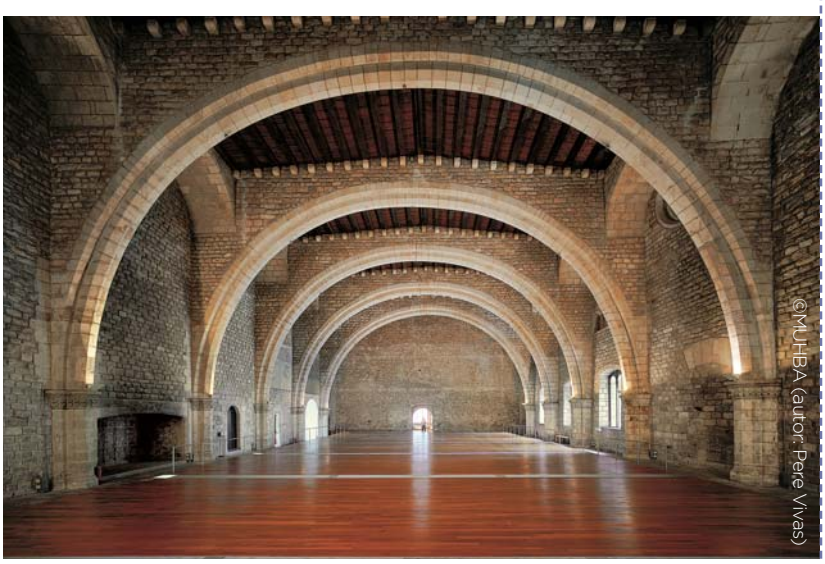

Saló del Tinell

Aquest projecte s'adreça, doncs, a persones que pateixen la malaltia d'Alzheimer en fases inicials, i consisteix en la realització d'activitats als museus esmentats. Per això, s'ha dissenyat un conjunt d'accions amb grups reduïts de malalts, que podran venir acompanyats per familiars o bé cuidadors. Les activitats es duran a terme als dos museus, bé al Frederic Marès o bé al d'Història de Barcelona, en un sistema d'alternança.
L'objectiu del programa consisteix a estimular les capacitats cognitives d'aquestes persones a través de l'art i de la memòria històrica, és a dir, intentar que les diferents peces o obres d'art que s'han triat els estimulin la memòria i les puguin recordar. Tenint en compte que les col·leccions dels dos museus on treballarem inclouen peces de molt diversa índole i procedència, es considera que es podrà estimular el desenvolupament dels records d'aquestes persones.
Un dels puntals d'aquest programa consistirà, i això ja no és tan usual en els projectes existents, en l'avaluació qualitativa del resultat d'aquestes activitats, és a dir, mirar d'establir si realment funcionen i tenen una repercussió, en l'aspecte cognitiu o en l'emocional. Per això es farà un estudi amb un grup de control i es programaran sessions d'introducció i de reforç a la Fundació ACE, realitzades pel seu personal expert.
Cal que els museus s'impliquin en el seu teixit social, que s'obrin a noves audiències, que conjuntament amb altres experts elaborin noves metodologies i noves activitats. És per tot això que el Museu d'Història de Barcelona s'ha implicat fortament en aquest projecte, un projecte d'història i d'art, un projecte de ciutat, un projecte de futur.

Antoni Gelonch
President del Cercle del Museu d'Història de Barcelona

EL MUSEU, LA RECERCA I LES UNIVERSITATS

El Centre de Recerca i Debat (CRED) del MUHBA fou creat l'octubre de 2008 per iniciativa de la direcció del museu amb l'objectiu de fundar un espai de debat i reflexió al voltant del patrimoni historicoartístic, de les formes de representació urbana i dels processos de transformació i canvi que ha sofert la ciutat de Barcelona al llarg de la seva història. Amb tot, el CRED no fou dissenyat només com un instrument per donar sortida als debats o activitats impulsades pel MUHBA, sinó també per establir acords de col·laboració i cooperació amb institucions i entitats de l'àmbit cultural i acadèmic per a la creació i l'elaboració de recerques i materials formatius.
Aquesta col·laboració ha permès al Museu participar en el disseny de les recerques i en la formalització de continguts amb una clara orientació difusora dels resultats assolits. Així, ha impulsat iniciatives encaminades a crear una oferta comuna d'activitats culturals que incorporin el valor afegit, en termes de qualitat, que ofereix la recerca bàsica efectuada en l'àmbit acadèmic. En el marc d'aquesta col·laboració, el CRED fa el paper d'espai d'amplificació de la recerca realitzada, coparticipant en el necessari retorn cap a la societat dels recursos destinats a la recerca bàsica en l'àmbit acadèmic.
Des dels inicis, el CRED ha promogut diverses investigacions –bé originades en el mateix Museu o bé per altres institucions i entitats alienes al MUHBA– sobre la història i el patrimoni moble i immoble de la ciutat de Barcelona. Una de les col·laboracions més reeixides del CRED amb l'àmbit acadèmic ha consistit a impulsar projectes de treball amb diversos centres de recerca i departaments de les universitats catalanes, com ara els estudis sobre la prehistòria al pla de Barcelona realitzats amb el Departament de Prehistòria de la UAB; el projecte *Tècniques constructives i arquitectura de poder al nord-est de la Tarraconense* desenvolupat amb l'ICAC (Institut Català d'Arqueologia Clàssica); l'estudi de la topografia urbana del Call i de la vida de la comunitat jueva a la Barcelona medieval, realitzat amb l'Institut d'Estudis Món Juïc; els treballs sobre literatura i política al segle XIV, vinculats a l'Institut d'Estudis Catalans i la UB, o la col·laboració en el desenvolupament de nous formats de visualització digital, amb el Laboratori de Modelització de la UPC, entre altres.
Els resultats d'aquesta col·laboració en la recerca han produït múltiples activitats formatives i de difusió presentades en diferents formats, dissenyats en funció de les diverses temàtiques tractades: els diàlegs d'història urbana i patrimoni, les jornades, els seminaris, els cicles de conferències, els cursos formatius especialitzats i les presentacions dels llibres i revistes publicats pel MUHBA. En paral·lel, el CRED ha iniciat també una tasca de recopilació de recerques i estudis existents que analitzen, des d'una perspectiva històrica, el patrimoni cultural de Barcelona.
Per últim, cal destacar la col·laboració establerta pel MUHBA amb alguns departaments universitaris per impulsar cursos de formació superior, com el postgrau *Intervenció i gestió del paisatge i del patrimoni*, organitzat amb el Departament de Geografia de la UAB; el postgrau *Història intellectual de Barcelona*, amb la UB, i el postgrau *Relat urbà. Narrativa i representació d'itineraris històrics*, dissenyat conjuntament amb l'Institut del Teatre.

Elisenda Curià
Coordinadora i tècnica del CRED

LA TORRE DE LES AIGÜES DEL BESÒS (1880-82), REHABILITADA I OBERTA

Joan Guillamat

Torre d'aigüa del Besòs.

Fita característica del paisatge del Poblenou, és considerada com una de les més belles de Catalunya en el seu gènere i ha estat pintada per artistes com Ramon Calsina, Josep M. Subirachs o Joan Pallarès. L'estat de degradació que presentava en la primera dècada del segle XXI, fruit de l'abandonament, feia necessària una actuació integral per adequar-la a nous usos com a part del patrimoni cultural de la ciutat.

La intervenció realitzada ha pretès posar en relleu els valors originals de l'obra de Pere Falqués, sense malmetre les característiques que identifiquen les dues construccions (torre i casa de vàlvules) com a part d'un complex industrial destinat a la captació, emmagatzemament i distribució d'aigua, vinculat estretament a dues empreses: la Compañía General de Aguas de Barcelona, ladera derecha del Besós i la metal·lúrgica de Can Girona - MACOSA.

D'acord amb el conveni signat el 8 de gener de 2010 entre l'Ajuntament de Barcelona i la Societat General d'Aigües de Barcelona (AGBAR), que han finançat la recuperació, els treballs s'han dut a terme entre els anys 2011 i 2014. L'equip l'han format els arquitectes Antoni Vilanova i Eduard Simó, els arquitectes tècnics Joan Olona i Guillem Torres, i la geògrafa i historiadora Mercè Tatjer.

En tot moment s'ha tractat de compatibilitzar amb meticulositat el manteniment dels elements originals en bon estat amb la restauració dels que havien quedat malmesos. No s'ha volgut suprimir de forma gratuïta cap dels elements originals, sempre que no impedissin la comunicació o l'accessibilitat. En canvi, s'ha procurat mantenir les pàtines i les textures en els materials de base, evitant que els procediments de neteja, especialment dels grans paraments exteriors i interiors, així com de les voltes, eliminessin l'envelliment natural acumulat al llarg del temps.

S'ha procedit, també, a la reproducció mimètica de peces que mancaven o s'havien de substituir, com, per exemple, els barrots de forja que conformen el conjunt de la barana de l'escala exterior, que s'han reproduït en fosa d'alumini respectant la geometria, mida i característiques dels originals. Pel que fa als elements de nova incorporació, com la introducció de dues escales de cargol per salvar el dipòsit i facilitar la sortida a la terrassa mirador, han estat convenientment diferenciats mitjançant la utilització de l'acer galvanitzat.

Pel que fa a la Casa de Vàlvules, s'està redactant el projecte que completarà els treballs realitzats. Se'n volen posar en relleu els valors formals com a espai que acollia el sistema de bombament, i alhora complementar els usos de l'entitat que gestiona l'equipament: l'Arxiu Històric del Poblenou (AHPN).

L'objectiu és relacionar la vella estructura industrial, simètrica i ben proporcionada, i les característiques definitòries del seu ús industrial, amb els requeriments necessaris per convertir-la en un contenidor cultural.

A l'interior de les dues construccions s'ha d'explicar tot el funcionament de la instal·lació, com també la seva història social, laboral i econòmica, i la transformació urbanística del Front Marítim del Poblenou. Amb aquesta finalitat es redactarà un projecte museogràfic d'acord amb el Museu d'Història de Barcelona (MUHBA), amb la col·laboració de les fundacions AGBAR, MACOSA i Ramon Calsina.

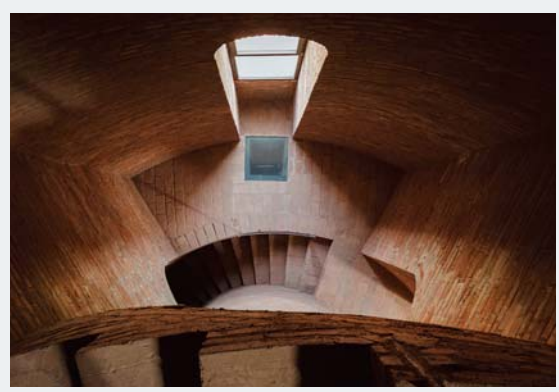

Joan Guillamat

Interior de la torre d'aigüa del Besòs.

Ja des d'ara, la Casa de Vàlvules veu reforçat el seu paper cultural a partir de la presència del conjunt escultòric *Himmelsrichtungen* ('Punts cardinals'), obra de l'artista alemany Blinky Palermo (1943-1977). Aquesta instal·lació d'art contemporani fou donada a la ciutat de Barcelona pels seus hereus amb l'objectiu de situar-la en un lloc de contemplació preeminent, seguint les directrius derivades del seu emplaçament a la XXXVII Biennal de Venècia (1976) i amb la voluntat de potenciar la importància del nostre patrimoni.

Antoni Vilanova
Arquitecte

PER LLEGIR

Paola Lo Cascio i Lola Harana
Rereguarda/BCN
Guia d'història urbana, núm. 15. 1,50 €

Aquesta guia ens presenta la vida quotidiana de la Barcelona en guerra. Tot i que durant la Guerra Civil sobreviure es va convertir en la prioritat absoluta, Barcelona va demostrar que era capaç de mantenir certa normalitat dins de l'anormalitat. La vida s'obria camí en una ciutat on no van faltar els episodis de violència política i religiosa i aterrada pels bombardejos indiscriminats que va patir al llarg del conflicte. Els transports van continuar funcionant per mantenir la ciutat comunicada, les escoles van romandre obertes i es van modernitzar, els serveis sanitaris es van reorganitzar i ampliar per poder atendre els ciutadans i els ferits del front d'Aragó, i fins i tot l'oci es va continuar viu per entretenir una ciutat que patia: biblioteques, llibreries, cinemes, teatres, cabarets i nombroses activitats esportives van contribuir a fer més suportable aquella situació terrible.

Pere Colomer
Fabra i Coats: un model de gestió (1903-1936)
Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2014. 18 €

El nou volum de la col·lecció Pòsits forma part del projecte MUHBA a la Fabra i Coats. El llibre explica els orígens d'aquesta important indústria tèxtil de Barcelona, però sobretot, se centra en l'anàlisi de la seva gestió fins a l'any 1936. Colomer ha treballat a fons els arxius de l'empresa per obtenir la gran quantitat de dades que presenta i analitza el llarg del text. La direcció, l'estructura financera, l'organització industrial, la política comercial i la gestió del personal són els apartats en els quals fixa l'atenció, per tal d'explicar quin va ser el model de gestió de la companyia i les repercussions que va tenir en el seu desenvolupament.

Diversos autors
Barcelona, una iconografia urbana de la Transició
Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2014
MUHBA Documents, núm. 8. 15 €

El nou volum de MUHBA Documents presenta la donació de l'estudi Villuendas + Gómez al Museu d'Història de Barcelona. Es tracta d'una sèrie de cartells estretament relacionats amb els moviments socials, associatius i culturals que, cronològicament, abasten el període 1975-1995. El llibre inclou articles introductoris de Josep Fontana, Daniel Giralt-Miracle i Josep Bracons que contextualitzen la donació des del punt de vista de la història, l'art i el patrimoni. A més, Josep Ramon Gómez i Pilar Villuendas descriuen en un text la seva experiència, tant professional com personal, a l'hora de realitzar aquests cartells, uns documents a través dels quals es pot fer una lectura del que va passar a Barcelona des del retorn de la democràcia fins al període post-olímpic, i que els autors qualifiquen com de disseny optimista.

Diversos autors
Quarhis, Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona, núm. 10
Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2014. 26 €

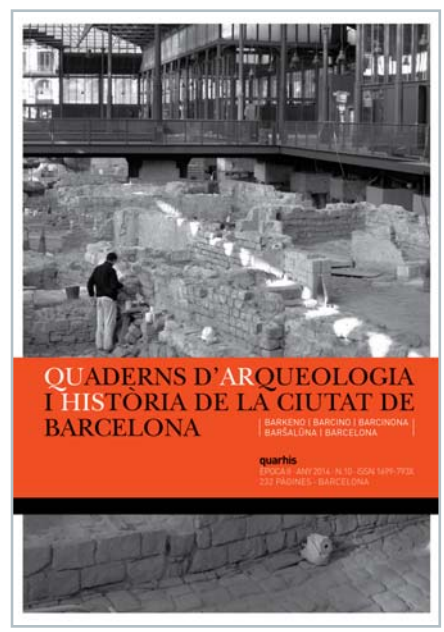

El 18 de juny es va presentar, amb la conferència *Archeologia dell'eta moderna a Roma: il caso della crypta Balbi*, impartida pel doctor Daniele Manacorda de la Università di Roma Tre, el nou número de la revista *Quarhis*. El tema central és el jaciment arqueològic del Born i tota la recerca que s'hi vincula a aquest. S'ha estructurat a partir de tres elements: l'evolució morfològica del front litoral barceloní d'aquest sector (entre el Mons Taber i la Ciutadella); els documents històrics i tot el coneixement generat a partir de la consulta dels arxius, i l'excavació del jaciment i el posterior estudi dels objectes arqueològics que s'hi han trobat.

Diversos autors
Conservar els murals del Trecento
Barcelona: MUHBA, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2014
MUHBA Documents, núm. 9. 15 €

Aquesta monografia recull part de les ponències que presentades a les jornades que sota el mateix títol se celebraren al Monestir de Pedralbes. Els diversos articles descriuen la recerca i els treballs de restauració duts a terme a les capelles Peruzzi i Major de la Santa Croce de Florència, a la de San Blas de la Catedral de Toledo i a la capella de Sant Miquel del Monestir de Pedralbes. Cecilia Frosinini, M. Rosa Lanfranchi, Antonio Sánchez-Barriga, Lídia Font i Rosa Senserrich descriuen minuciosament les recerques realitzades sobre els materials i les tècniques emprades tant per a la investigació com en la restauració.

AMICS I AMIGUES DEL MUHBA

DESTACATS DE L'AGENDA DE JUNY A SETEMBRE

Exposició *Fabra &Coats fa Museu. Objectes, paraules i imatges. Laboratori MUHBA*
A l'antiga fàbrica tèxtil Fabra i Coats, al cor de Sant Andreu i prop del nou epicentre urbà de la Sagrera, s'hi exposa una seleció del fons de la col·lecció MUHBA-Fabra i Coats d'objectes, fotografies i documents relacionats amb aquesta empresa. L'exposició, organitzada pel MUHBA i amb la participació d'Amics de la Fabra i Coats, s'afegeix al procés de conversió del recinte fabril en espai patrimonial que donarà a conèixer la tradició industrial de la ciutat.
Dissabte, 7 de juny.
Davant de la porta principal d'accés al recinte de la Fabra i Coats, a les 11.00 h.

Exposició *La Barcelona de postguerra 1939-45*
L'exposició té com a objectiu mostrar la Barcelona de la postguerra immediata, des de la caiguda de la ciutat fins al final de l'alcaldia de Miquel Mateu i Pla, que coincideix amb la fi de la Segona Guerra Mundial. Aplega fotografies dels anys més foscos de la postguerra, de l'època del racionament, de la gana i de les caresties de tot tipus, de la vida humiliada dels vençuts i la persecució dels dissidents.
Dissabte, 14 de juny.
Castell de Montjuïc. Ctra. de Montjuïc, 66.

Ruta d'espais patrimonials *L'ou com balla*
Dins del cicle festiu de la ciutat cada any tornen, a finals de primavera, les tradicions vinculades a la celebració religiosa del Corpus Christi. Les decoracions florals que acompanyen l'escenificació de «l'ou com balla» permeten accedir a espais privats d'edificis emblemàtics de la ciutat que romanen tancats la resta de l'any: patis, estances i alcoves de cases i palaus.
Dissabte, 21 de juny.
Plaça Nova, davant les lletres de *Barcino* **de Joan Brossa, a les 11.00 h.**

Recinte Modernista de l'Hospital de Sant Pau
La visita guiada al Recinte Modernista de Sant Pau no deixa indiferent. En una hora recorre les parts més significatives del recinte i del seu entorn, per conèixer detalls i curiositats de la història d'aquest hospital i de la societat de Barcelona a principis del segle XX, així com el procés de rehabilitació que l'ha de convertir en un nou conjunt monumental de la ciutat i en un punt de referència internacional del Modernisme.
Dissabte, 28 de juny.
Davant la porta principal de l'Hospital de Sant Pau (Sant Antoni Maria Claret / Independència).

Fes-te soci dels Amics del MUHBA
Per a més informació, 93 256 21 22 o amicsmuhba@bcn.cat

LA CENTRAL DEL MUHBA

La llibreria La Central del Museu d'Història de Barcelona proposa establir un diàleg enriquidor amb els continguts del museu, amb un ampli repertori de llibres i objectes.

La Central del MUHBA
Baixada de la llibreteria, 7 08002 Barcelona / 932 690 804
Horaris: de dimarts a dissabte, de 10 a 20.30 hores
Diumenge, de 10 a 15.30 hores

El MUHBA compta amb el suport del Cercle del Museu

Patrons benefactors

el Periódico · Aigües de Barcelona · REPSOL · gasNatural fenosa · abertis

Patrons institucionals

Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País · Consell Econòmic i Social de Barcelona · Ateneu Barcelonès · Sport Cultura Barcelona · Associació Consell de Cent · Institut Europeu de la Mediterrània · Fundació Centre Internacional de Música Antiga · Associació Enginyers Industrials de Catalunya

Associats

iGuzzini

Amics

Canon · GRUP JULIÀ

MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

Butlletí 29

Consell de Redacció: Maria Josep Balcells, Àngels Bertran, Mònica Blasco, Josep Bracons, Carme Cazalla, Carme Garcia Soler, Núria Miró i Alaix **Disseny gràfic:** Miguel Sal **Edició:** L'Avenç **Direcció:** Joan Roca **Coordinació:** Xavier Cazeneuve; Carme Garcia Soler **Secretari tècnic:** Jaime Irigoyen

Dipòsit Legal: B. 47.520-76
ISSN: 2013-8253

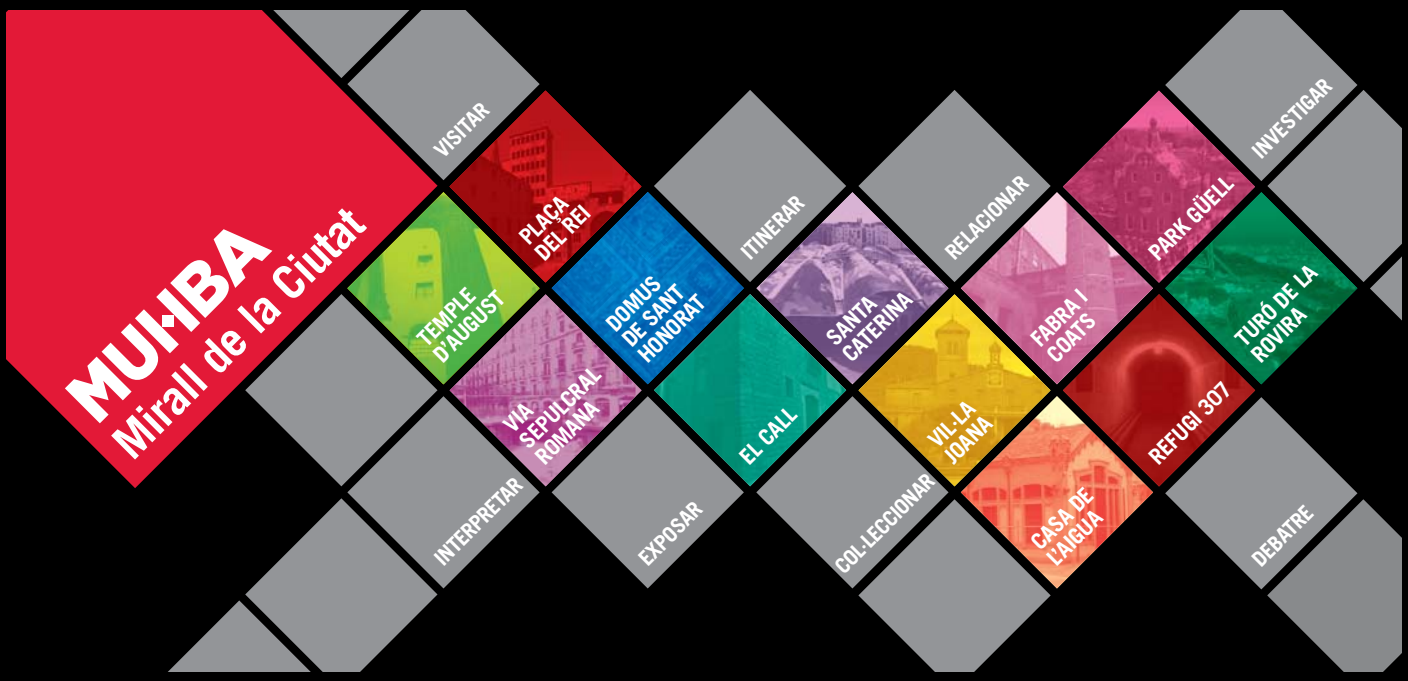

SUPLEMENT GRATUÏT DE LA REVISTA L'AVENÇ NÚM. 402

bcn.cat/museuhistoria
facebook.com/barcelonacultura
twitter.com/bcncultura